

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО

завідувач кафедри економічної теорії та
міжнародних економічних відносин

Вікторія СМЕСОВА

«17» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Фірма, ринкові структури та стратегії у світовій економіці»

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
Спеціалізації	С1.02 Міжнародні економічні відносини
Рівень вищої освіти	Перший (бакалавр)
Освітньо-професійна програма	Міжнародні економічні відносини
Статус	Обов'язкова
Загальний обсяг	8,5 кредитів ЄКТС (180 годин)
Форма підсумкового контролю	екзамен
Термін викладання	2-й семестр
Мова викладання	українська

Викладачі: д. е. н., проф. Пилипенко Ганна Миколаївна

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Дніпро
НТУ «ДП»
2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій економіці» для бакалаврів освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» спеціальності спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.02 Міжнародні економічні відносини / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», кафедра економічної теорії та міжнародних економічних відносин. Д.: НТУ «ДП», 2025. 12 с.

Розробниця:

Пилипенко Ганна Миколаївна – доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки бакалаврів до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

Погоджено рішенням науково-методичної комісії спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (протокол № 2 від 13.06.2025)

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.....	4
3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ	4
4 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ	5
5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	7
6.1 Шкали	8
6.2 Засоби та процедури.....	8
6.3 Критерії.....	9
7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	17
8 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	17

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИЦИПЛІНИ

В освітньо-професійній програмі Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» здійснено розподіл програмних результатів навчання (ПРН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема, до дисципліни Ф15 «Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій економіці» віднесено такі програмні результати навчання:

ПРН9	Розуміти і вміти застосовувати відповідно до інших вимог освітньої програми сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.
ПРН10	Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.
ПРН12	Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.
ПРН13	Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.
ПРН16	Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.
ПРН18	Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.
ПРН20	Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.
ПРН22	Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.
ПРН24	Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків
СРН26	Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження функціонування та розвитку світового господарства з використанням концепції людського розвитку.

Мета дисципліни – Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів відповідних дисциплінарних компетентностей щодо розуміння природи сучасної фірми, основних закономірностей формування та особливостей функціонування галузевих ринків у міжнародному просторі, а також на набуття знань щодо стратегій конкурентної поведінки фірм та опанування методології здійснення ринкових досліджень.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання у процесі викладання наступних **завдань**:

- формування економічного мислення та професійних компетентностей у здобувачів освітньої програми;
- засвоєння основних категорій дисципліни та закономірностей функціонування й розвитку сучасних галузевих ринків у світовому економічному просторі;
- формування уявлення про природу фірми та особливості її стратегічної поведінки на галузевих ринках у межах світового господарства;
- опанування методологією аналізу поведінки ринкових суб’єктів щодо ціноутворення, диференціації продукції, умов отримання ринкової влади та її збереження, цінового й нецінового суперництва, інвестицій та інновацій, стратегій сприяння досягненню цілей людського розвитку;
- набуття практичних навичок застосування системи показників для оцінки висоти бар’єрів входу та виходу, дослідження рівня концентрації та монополізації конкретних галузевих ринків у межах світового господарства;
- формування здатності до критичного осмислення проблем розвитку галузевих ринків у світовому економічному просторі та їхнього регулювання;
- активізація творчого пошуку студентів у вирішенні складних проблем функціонування ринків.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр ПРН	Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
	шифр ДРН	зміст
ПРН9	ПР09.1-Ф15	Отримати навички формування концептуального підґрунтя для дослідження природи фірми, її стратегічної поведінки на світових ринках у залежності від домінуючого типу ринкової структури.
ПРН10	ПР10.1-Ф15	Опанувати та застосовувати методологічні підходи аналізу поведінки ринкових суб’єктів у міжнародному економічному просторі щодо ціноутворення, диференціації продукції, умов отримання ринкової влади та її збереження, цінового й нецінового суперництва, інвестицій та інновацій.
ПРН12	ПР12.1-Ф15	Оволодіти методологічними підходами здійснення комплексного дослідження фірми як відкритої системи, сучасних ринків у площині товарних, географічних та часових кордонів.
ПРН13	ПР13.1-Ф15	Вміти застосовувати існуючі системи показників для оцінки висоти бар’єрів входу та виходу, дослідження рівня концентрації та монополізації міжнародних товарних ринків.
	ПР16.1-Ф15	Оволодіти навичками міждисциплінарного аналізу природи фірми, її

Шифр ПРН	Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
	шифр ДРН	зміст
ПРН16		технологічних та інституціональних кордонів.
	ПР16.2-Ф15	Бути здатним враховувати економічні, правові, політичні, соціокультурні фактори при побудові цінових і нецінових стратегій ринкової поведінки фірм.
ПРН18	ПР18.1-Ф15	Набути знань про основні закономірності функціонування сучасних міжнародних ринків та вміти виявляти тенденції їхнього розвитку з огляду на зміну конфігурації ринкових структур під впливом стратегічної поведінки ключових гравців.
ПРН20	ПР20.1-Ф15	Вміти виявляти у ринковій поведінці ТНК потенційні загрози національній економічній безпеці та обґрунтовувати контр стратегічні заходи з боку бізнесових структур, державних і наддержавних регулюючих інститутів.
ПРН22	ПР22.1-Ф15	Засвоїти основні правила і принципи побудови міжнародних стандартів щодо ідентифікації галузей економіки та видів економічної діяльності, опису й кодування товарів.
	ПР22.2-Ф15	Вміти встановлювати взаємозв'язок статистичних класифікацій світового, європейського та національного рівнів.
ПРН24	ПР24.1-Ф15	Отримати навички пошуку інформації для проведення ринкових досліджень та формування прогнозів щодо зміни конфігурації ринкових структур.
	ПР24.2-Ф15	Вміти застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій та економіко-статистичні методи у ході дослідження кон'юнктури світових ринків, рівня їхньої концентрації.
СРН26	ПР26.1-Ф15	Бути здатним оцінити наслідки реалізації цінових і нецінових стратегій міжнародного бізнесу по відношенню до основних концептуальних засад людського розвитку.

3 БАЗОВІ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна викладається у другому семестрі на другому курсі навчання відповідно до навчального плану. Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу ґрунтуються на знаннях, отриманих із попередньо вивчених дисциплін: «Вступ до університетських студій», «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка».

ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години					
		денна		вечірня		заочна	
		аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота
лекційні		50	80			14	121
практичні		50	75			12	108
лабораторні	-	-	-			-	-
семінари	-	-	-			-	-
РАЗОМ	255	100	155			26	229

5 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ	130
ПР09.1-Ф15 ПР18.1-Ф15	Тема 1. Вступ до дисципліни «Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій економіці» як навчальна дисципліна і теорія галузевих ринків у межах світового господарства. Предмет і метод дисципліни. Міждисциплінарні зв'язки дисципліни з економічною теорією, мікроекономікою та макроекономікою. Становлення й основні етапи розвитку теорії галузевих ринків як основи формування концептуального підґрунтя для дослідження природи фірми, її стратегічної поведінки на світових ринках у залежності від домінуючого типу ринкової структури. Історичні умови формування методологічних засад дослідження галузевих ринків: парадигми гарвардської (SCP–підхід) та чиказької шкіл. Нова індустріальна економіка. Інституціональний аналіз у теорії галузевих ринків.	15
ПР09.1-Ф15 ПР12.1-Ф15	Тема 2. Фірма: природа, види та поведінка у ринковому середовищі Фірма як головний суб'єкт ринкової економіки. Економічний інтерес виробника та форми його реалізації. Класифікація фірм за розміром, формами власності, організаційно-правовим статусом та структурою управління. ТНК як форма сучасних міжнародних корпорацій. Технологічна концепція фірми. Фактори, що визначають горизонтальні та вертикальні межі фірми. Встановлення мінімально-ефективного розміру фірми.	15
ПР09.1-Ф15 ПР16.1-Ф15	Тема 3. Інституціональна природа фірми Інституціональна природа фірми. Контракти та їх види. Фактори вибору фірмою оптимального контракту. Сутність трансакційних витрат та трансакційних ризиків. Витрати контролю. Особливості прийняття рішень щодо вертикальної інтеграції фірми. Обмеження вертикальної інтеграції. Квазіінтеграційні структури.	15
ПР12.1-Ф15 ПР13.1-Ф15 ПР22.1-Ф15 ПР24.1-Ф15 ПР24.2-Ф15	Тема 4. Галузь і ринок: сутність та методологічні засади ідентифікації Сутнісні ознаки галузі та ринку, критерії розмежування понять. Методологія ідентифікації галузей економіки та видів економічної діяльності. Міжнародна стандартна галузева класифікація усіх видів економічної діяльності – ISIC. Класифікація видів економічної діяльності Європейського Союзу – NACE. Центральна класифікація продукції – CPC. Гармонізована система опису та кодування товарів – HS. Міжнародна стандартна торгова класифікація SITC. Класифікація продукції за видами діяльності – CPA. Класифікатор видів промислової продукції – PRODCOM. Класифікація видів економічної	18

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	діяльності – КВЕД. Державний класифікатор продукції та послуг – ДКПП. Класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності – УКТЗЕД. Взаємозв'язок статистичних класифікацій світового, європейського та національного рівнів. Теоретико-методологічні підходи до виокремлення галузевих ринків. Поняття релевантного ринку. Продуктові (товарні), територіальні (географічні) та часові межі ринку. Експертний аналіз ринку за «Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку». Застосування перехресної еластичності попиту для встановлення продуктових меж ринку. SSNPI-тест для аналізу попиту й пропозиції. Аналіз динаміки цін. Обсяг ринку. Ступінь відкритості ринку.	
ПР13.1-Ф15 ПР24.1-Ф15 ПР24.2-Ф15	Тема 5. Концентрація ринку та її показники. Ринкова влада економічних суб'єктів Ринкова концентрація та система її індикаторів. Особливості розрахунку коефіцієнтів концентрації, індексів Лінда, Харфіндейла-Хіршмана, Розенблюта-Холла-Тайдмана, ентропії, коефіцієнту Джині, показників дисперсії ринкових часток та їхньої варіації. Графічна інтерпретація показників концентрації ринків. Сутність та джерела набуття економічними суб'єктами ринкової влади. Показники ринкової влади: коефіцієнти Лернера, Бейна, Папандреу, Ротшильда, Тобіна. Взаємозв'язок між індексами монопольної влади. Державна політика регулювання ринкової влади.	15
ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15	Тема 6. Вплив ринкової влади на формування цінових стратегій фірми Основні ознаки чистої монополії та особливості її ринкової поведінки. Домінантна фірма та причини її існування у ринковому середовищі. Фактори переваг у витратах виробництва та якісних показниках продукції домінантної фірми. Форми реалізації погоджених дій на міжнародних ринках. Типи цінових стратегій домінантної фірми: модель лімітуючої (обмежувальної) ціни, самовбивча стратегія, стратегія витіснення, хижацька поведінка, цінова війна, стратегія стримування входу. Умови, види та механізм реалізації цінової дискримінації на галузевих ринках у межах світового господарства. Географічна цінова дискримінація. Ціноутворення на основі базисних пунктів та конкуренція. Ціноутворення у просторі та ефективність.	22
ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15	Тема 7. Світова практика реалізації нецінових стратегій фірм Сутність та основні форми нецінових стратегічних бар'єрів входу / виходу фірм на ринки. Показники рівня нецінових бар'єрів. Обмеження входу через стратегію блокування незаповнених ніш в географічному просторі. Довгострокові контракти: стратегія й тактика побудови вхідних бар'єрів.	20

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	Вертикальна інтеграція та вертикальні обмеження як спосіб побудови бар'єрів нецінового характеру. Особливості створення вхідних бар'єрів на основі розширення виробничих потужностей фірми. Диференціація продукції як спосіб попередження вторгнення нових фірм на ринок. Види диференціації: просторова, за якістю товарів та обслуговуванням покупців. Горизонтальна та вертикальна диференціація. Способи виміру диференціації товару: за кількістю торгових марок, за обсягом витрат на рекламу, за перехресною еластичністю попиту, за прихильністю покупців певній торговій марці. Оптимальний рівень продуктової різноманітності. Роль стандартизації товарів та види міжнародних стандартів. Підходи виділених характеристик та витрат переходу як види реалізації стратегій, побудованих на диференціації продукції.	
ПР09.1-Ф15 ПР10.1-Ф15 ПР13.1-Ф15 ПР18.1-Ф15	Тема 8. Техніко-технологічна складова у формуванні стратегічної поведінки фірм Науково-технічний прогрес як фактор здобуття конкурентних переваг. НДДКР і структура ринку. Інновації як підґрунтя для встановлення ринкових бар'єрів. Монополія новатора та інноваційна рента. Патенти і ліцензії. Модель продуктової інновації. Оптимальна тривалість патенту. Конкуренція у сфері інноваційної діяльності: патентні перегони, перехресне ліцензування, конкурентна імітація. Ефект переваги першого ходу. Інновації як спосіб диференціації товару. Стратегія запланованого старіння товару.	15
ПР09.1-Ф15 ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15 ПР26.1-Ф15	Тема 9. Поведінкові стратегії фірм в умовах домінування світоглядної концепції людського розвитку Концепція людського розвитку як орієнтир сучасного поступу суспільства до кращого стану. Основні елементи людського розвитку: реалізація базових можливостей, співробітництво, справедливість, сталість, безпека. Взаємозалежність цілей людського розвитку і цілей функціонування бізнесу в сучасному світі. Формування компаніями стратегій сприяння досягненню цілей людського розвитку. Інвестиції в людський капітал, створення умов для участі найманої праці в процесі створення й розподілу доходів бізнесу. Усунення бар'єрів, що перешкоджають отриманню рівних можливостей участі в економічному житті суспільства. Оптимальне використання обмежених ресурсів та застосуванні природо-, енерго- і матеріалозберігаючих технологій для створення потоку сукупного доходу. Забезпечення цілісності біологічних і фізичних природних систем, їх життєздатності, орієнтація бізнесу на збереження стабільності суспільних і культурних систем, на зменшення кількості конфліктів в суспільстві.	15

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	125
ПР09.1-Ф15 ПР18.1-Ф15	Тема 1. Вступ до дисципліни 1.1. Зв'язок навчальної дисципліни «Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій практиці» з економічною теорією, мікроекономікою та теорією фірми. Предмет і метод дисципліни. 1.2. Еволюція теорії галузевих ринків: від неокласичної теорії до сучасних наукових парадигм. Світогосподарський аспект теорії галузевих ринків. <i>Дискусія:</i> Зв'язок теорії і практики ведення бізнесу: застосування основних положень теорії галузевих ринків в практичній діяльності сучасних ТНК.	14
ПР09.1-Ф15 ПР12.1-Ф15	Тема 2. Типологія фірм та особливості їх функціонування 3.1. Переваги й недоліки великих, середніх та малих фірм: порівняльна характеристика. 3.2. Види фірм за типом внутрішньої структури управління. 3.3. Взаємодія власності й управління в корпораціях. <i>Дискусія:</i> Сучасні тенденції розвитку компаній: навіщо фірмам змінювати свої кордони?	14
ПР09.1-Ф15 ПР16.1-Ф15	Тема 3. Інституціональна природа фірми 3.4. Сутність трансакційних витрат та трансакційних ризиків. 3.5. Контракти та їх види. Фактори вибору фірмою оптимального контракту. 3.6. Особливості прийняття рішень щодо вертикальної інтеграції фірми. Квазіінтеграційні структури. <i>Кейс:</i> Fisher Body проти General Motors: непередбачені провали контрактації. <i>Практичне завдання:</i> Візитка компанії. Визначення технологічних та інституціональних меж обраної для дослідження компанії.	15
ПР12.1-Ф15 ПР13.1-Ф15 ПР22.1-Ф15 ПР24.1-Ф15 ПР24.2-Ф15	Тема 4. Фірма, галузь та ринок: методологічні засади ідентифікації 4.1. Взаємозв'язок між ринком і галуззю. Методологія ідентифікації видів економічної діяльності за міжнародними та національними стандартними галузевими класифікаторами. 4.2. Виокремлення галузевого та релевантного ринків. 4.3. Методика визначення продуктових, територіальних та часових меж ринку. <i>Практичне завдання:</i> Ідентифікація ринку галузевого ринку певного товару та встановлення його меж.	18
ПР13.1-Ф15 ПР24.1-Ф15 ПР24.2-Ф15	Тема 5. Концентрація ринку та її показники. Ринкова влада економічних суб'єктів. 5.1. Ринкова структура та її фактори. Типологія ринкових структур. 5.2. Розрахунок обсягу ринку та визначення часток фірм, що діють на ньому. 5.3. Концентрація ринку та її показники. 5.4. Ринкова влада: сутність та основні індикатори. <i>Практичне завдання:</i> Експертний аналіз ринку за показниками	14

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	рівнів концентрації та ринкової влади.	
ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15	Тема 6. Вплив ринкової влади на формування цінових стратегій фірми 6.1. Особливості ринкової поведінки монополіста. 6.2. Домінуюча фірма та причини її існування у ринковому середовищі. 6.3. Цінові стратегії домінуючої фірми. 6.4. Фактори вибору оптимальної цінової стратегії домінуючої фірми. 6.5. Цінова дискримінація: умови, види, механізм реалізації. <i>Кейс:</i> 1. Цінова війна Bristol Myers і Jonson @ Jonson на ринку фармацевтики. 2. Volkswagen, Toyota Motors Corporation і General Motors: війна автомобільних гігантів на світовому ринку.	22
ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15	Тема 7. Світова практика реалізації нецінових стратегій фірм 7.1. Сутність та основні форми нецінових стратегічних бар'єрів входження фірм на ринки. 7.2. Особливості створення вхідних бар'єрів на основі розширення виробничих потужностей фірми. 7.3. Обмеження входу через стратегію блокування незаповнених ніш в географічному просторі. 7.4. Довгострокові контракти: стратегія й тактика побудови вхідних бар'єрів. Вертикальна інтеграція та вертикальні обмеження. 7.5. Диференціація продукції як спосіб попередження вторгнення нових фірм на ринок. <i>Дискусія:</i> Стратегія запланованого старіння товару: суперечність інтересів виробника і споживача продукції.	20
ПР09.1-Ф15 ПР10.1-Ф15 ПР13.1-Ф15 ПР18.1-Ф15	Тема 8. Техніко-технологічна складова у формуванні стратегічної поведінки фірм 8.1. Науково-технічний прогрес як фактор здобуття конкурентних переваг сучасного бізнесу. Структура ринку і стимули до техніко-технологічного оновлення. 8.2. Інновації як форма стратегічного бар'єру. 8.3. Конкуренція у сфері інноваційної діяльності: патентні перегони, перехресне ліцензування, конкурентна імітація. <i>Практичне завдання:</i> Порівняльний аналіз напрямків діяльності найбільших інноваційних компаній світу в техніко-технологічній сфері.	14
ПР09.1-Ф15 ПР10.1-Ф15 ПР16.2-Ф15 ПР20.1-Ф15 ПР26.1-Ф15	Тема 9. Поведінкові стратегії фірм в умовах домінування світоглядної концепції людського розвитку 9.1. Сутність концепції людського розвитку та її еволюція. 9.2. Взаємозалежність цілей людського розвитку і цілей функціонування бізнесу в сучасному світі. 9.3. Формування компаніями стратегій сприяння досягненню цілей людського розвитку. <i>Ділова гра:</i> Виклики людському розвитку і стратегічна	14

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	поведінка фірм.	
РАЗОМ		255

6 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

6.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності студента за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота	визначення середньозваженого результату поточних контролів; виконання контрольної роботи під час екзамену за бажанням студента
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять		
	індивідуальне завдання	виконання завдань під час самостійної роботи		

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком дескрипторам, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час екзамену має право виконувати контрольну роботу, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань контрольної роботи повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів контрольної роботи має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання контрольної роботи визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання контрольної роботи може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожного дескриптора НРК.

6.3 Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерія використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для магістерського рівня вищої освіти (подано нижче).

Загальні критерії досягнення результатів навчання для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Дескриптори НРК	Вимоги до знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності	Показник оцінки
Знання		
– концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень; – критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: – концептуальних знань; – високого ступеню володіння станом питання; – критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	95-100
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	75-79
	Відповідь фрагментарна	70-74
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння		
– розв'язання складних	Відповідь характеризує уміння: – виявляти проблеми; формулювати гіпотези;	95-100

непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	– розв'язувати проблеми; – обирати адекватні методи та інструментальні засоби; – збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; – використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	75-79
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-74
	Відповідь характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
Рівень умінь незадовільний		<60
Комунікація		
– донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності; – здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова: – правильна; – чиста; – ясна; – точна; – логічна; – виразна; – лаконічна. Комунікаційна стратегія: – послідовний і несуперечливий розвиток думки; – наявність логічних власних суджень; – доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; – правильна структура відповіді (доповіді); – правильність відповідей на запитання; – доречна техніка відповідей на запитання; – здатність робити висновки та формулювати пропозиції	95-100
	Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами.	90-94
	Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами.	
	Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами	85-89
	Добре володіння проблематикою галузі.	

	Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)	
	Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)	75-79
	Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)	70-74
	Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)	65-69
	Фрагментарне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	60-64
	Рівень комунікації незадовільний	<60
Автономність та відповідальність		
– управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах; – відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб; – здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на: 1) управління комплексними проектами, що передбачає: – дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію; – здатність до роботи в команді; – контроль власних дій; 2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає: – обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; – самостійність під час виконання поставлених завдань; – ініціативу в обговоренні проблем; – відповідальність за взаємовідносини; 3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає: – використання професійно-орієнтованих навичок; – використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; – володіння всіма видами навчальної діяльності; 4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає: – ступінь володіння фундаментальними знаннями; – самостійність оцінних суджень; – високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; – самостійний пошук та аналіз джерел інформації	95-100

Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	75-79
Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-74
Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69
Рівень автономності та відповідальності фрагментарний	60-64
Рівень автономності та відповідальності незадовільний	<60

7 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання:

- мультимедійне обладнання;
- персональні комп'ютери з доступом до мережі Інтернет;
- дистанційна платформа MOODLE.
- активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Пилипенко Г. М. Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій економіці. навч. посіб. / Г. М. Пилипенко; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2023. 104 с.
2. Азьмук Л. А. Мікроекономічний аналіз : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2014. 262 с.
3. Ігнатюк А. І. Економіка галузевих ринків: навчальний посібник. К.: ВПЦ Київський університет, 2015. 448 с.
4. Управління у сфері економічної конкуренції: навчальний посібник у 2 томах. Том 1 / За ред. А.Г. Герасименко. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 480 с.

Додаткові

1. Герасименко А. Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
2. Герасименко А. Г., Лагутін В. Д. Галузеві ринки в економічній системі ХХІ століття. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. №3. С. 5–15.

3. Ігнатюк А. І. Галузеві ринки: теорія, практика, напрями регулювання: монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2010. 448 с.
4. Ігнатюк А. І. Концентрація галузевих ринків в умовах глобалізації. *Вісник Одеського національного університету*. 2009. №20. С. 86–101.
5. Мазур О. Є. Ринкове ціноутворення: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 480 с
6. Пилипенко Г. М., Мірошніченко Ю. В., Сліпко А. Д. Стратегічна поведінка компаній на галузевому ринку автомобілів споживчого класу. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. №2. С.44–53.
7. Пилипенко Г. М. Моделі контрактної поведінки в контексті теорії галузевих ринків. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. №3. С. 9–16.
8. Черненко С. О. Конкуренція та ефективність товарних ринків в Україні: монографія. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 171 с.
9. Cabral L. Introduction to Industrial Organization. Second printing. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, 2002. 354 p.
10. Mintzberg H., Lampel J., Ahlstrand B. Strategy Safari: A Guided Tour Through The Wilds of Strategic Management. Harlow : FT Prentice Hall, 2009. 407 p.
11. Tirol J. The Theory of Industrial Organization. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology, 1988. 479 p.
12. Shy O. Industrial Organization: Theory and Applications. MIT Press.1996. 506 p.
13. Sherer F., Ross D. Industrial Market Structure and Economic Performance. Third edition. Boston : Houghton Mifflin, 1990. 713 p.

Інформаційні ресурси

1. КВЕД ДК 009:2010. Класифікація видів економічної діяльності зі змінами, внесеними наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики. [Чинний від 29.11.10]. URL: <https://www.lawcenter.com.ua/skachaty-kved.html> (дата звернення : 22.03.21).
2. Розпорядження антимонопольного комітету України N 49-р від 05.03.2002 Про затвердження методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0317-02#Text>. (дата звернення 22.03.21).
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст.64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>. (дата звернення 29.03.21).
4. International Standard Industrial Classification of All Economic Activities. Revision 4. Statistical papers. Series M. No. 4. New York: United Nations 2008. URL: https://www.google.com/search?q=International+Standard+Industrial+Classification+of+All+Economic+Activities+Revision+4&rlz=1C1GGRV_enUA895UA895&oq=International+Standard+Industrial+Classification+of+All+Economic+Activities+Revision+4&aqs=chrome..69i57j0i22i30l3.1699j1j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фірми, ринкові структури та стратегії у світовій економіці» для бакалаврів
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
спеціалізації С1.02 Міжнародні економічні відносини

Розробниця:

Пилипенко Ганна Миколаївна

В редакції авторки

Підготовлено до виходу в світ
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19